

Coronans verkningar och den kommande kollektivavtalsomgången

När jag skriver denna ledare i början av oktober får vi hela tiden höra mer nyheter om hur coronaviruset åter sprids och myndigheterna överväger nya samhälleliga begränsningsåtgärder. Fast de olika åtgärderna för att stoppa viruset kan vara nödvändiga, är nästan alla begränsningsåtgärder ett fördärv särskilt för små och medelstora företag inom tjänstesektorn och också för bagerier och konditorier.

Coronakrisen som började på våren och de statliga åtgärderna i anknäring till den har mörbultat företagen inom bageri- och konditoribranschen. Under sommaren återhämtade sig försäljningen för många företag när människorna började förfara och röra sig nästan som vanligt. Men nu i oktober får vi åter höra väldigt oroande nyheter från bagerifältet. Till exempel berättade ett bageri i Österbotten att försäljningen i deras företags kafé under vecka 41 sjönk med 70 % jämfört med vecka 40. Orsaken till denna kollaps i försäljningen var nyheterna om hur coronan sprids i Österbotten. När vi ännu beaktar hur man runt om Finland hör nyheter om bageriföretag som går i konkurs, ser inte framtiden alltför ljus ut för företagen.

Ytterligare utmaningar är på kommande i och med att avtalsperioden för livsmedelsbranschens kollektivavtal slutar i slutet av januari 2021. Arbetsgivarförbundet ETL och livsmedelsarbetarnas representant SEL förhandlar om ett nytt kollektivavtal för branschen. Livsmedelsarbetarna har under årtiondenas lopp varit taktiskt skarpa och krävt lika löneförhöjningar för alla livsmedelsbranscher, såväl för bageri-, bryggeri-, mejeri- som köttbranschen. I praktiken har denna ”jämlighet” inneburit att till exempel små bagerier som sysselsätter några personer har betalat sina anställda lika stora löneförhöjningar som de stora företagen inom köttbranschen har betalat sina anställda. På grund av SEL:s jämlika löneförhöjningskrav har livsmedelsbranschens stora processindustriella företag i verkligheten under flera årtionden fått i proportion till sin produktivitet mindre löneförhöjningar än små företag som mest arbetar hantverksmässigt.

För bageri- och konditoribranschens företag är arbetskraftskostnadernas andel av företagets omsättning beroende på företagets storlek och antalet anställda 25–60 %. Analogt är arbetskraftskostnadernas andel av omsättningen cirka 10 % för företag inom mejeri-, bryggeri- och köttbranschen. När man beaktar det ovan nämnda, har en löneförhöjning på en procent (1 %) en helt annan effekt på bageribranschens arbetsintensiva och hantverksmässigt arbetande företag än på effektiva processindustriella livsmedelsanläggningar. Här bör man också beakta att bageribranschen är den enda livsmedelsbranschen som betalar 100

% högre lön för arbete gjort klockan 21–06. Företagen inom andra livsmedelsbranscher kan ordna det så att de nästan alltid betalar endast 30 % högre lön för nattarbete. Detta trots att löneförhöjningarna har varit lika stora för alla livsmedelsbranscher.

Det är frågan om en helt orimlig situation särskilt för bageri- och konditoribranschens små och medelstora företag. Det här är säkert en orsak till varför alla bagerier och konditorier som bara kan, omformar sin verksamhet till kaféer, restauranger, butiker eller vad som helst bara de slipper följa det ytterst stela kollektivavtalet för bageriarbetstagare. Bageri- och konditoriprodukter kan lika bra produceras enligt andra branschens kollektivavtal som enligt kollektivavtalet för bageriarbetstagare*.

Nu när coronakrisen är i full fart, bör små och medelstora företags behov och bekymmer äntligen tas på allvar. För största delen av företagen inom bageri- och konditoribranschen hänger situationen på ett hår eftersom företagen under vårens kris ätit upp sitt kapital för att hållas vid liv. Därför bör livsmedelsbranschens anställda i samband med nästa kollektivavtalsomgång ge upp alla ”jämlika” löneförhöjnings- och andra krav som gäller alla livsmedelsbranscher. Eventuella förhöjningar, om SEL över huvud taget har mage att föreslå några under dessa omständigheter**, bör riktas på sådana företag som har råd och betalningsförmåga. På detta vis kan SEL för sin del påverka hur små och medelstora företag klarar av sitt aktuella ekonomiska trångmål, och samtidigt kan hundra- eller tusentals livsmedelsarbetare få behålla sina arbetsplatser. Eller vill SEL med sina kartellavtal ”spela de stora företagen i händerna” och främja små och medelstora företagens fall och försvinnande från marknaden?

Mika Väyrynen

* Det här är också en orsak till varför vi måste få mer flexibilitet i kollektivavtalet för bageriarbetstagare, minst sådan flexibilitet som redan existerar i andra livsmedelsbranschens kollektivavtal.

** Det är också skäl att beakta att nästan alla andra industribranscher under ”förra kollektivavtalsomgången” var med i konkurrenskraftsavtalet och fick avtalets årliga kostnadsinbesparingar på 1,4 % för 2017, 2018 och 2019. Dessutom lyckades andra industribranscher förhandla fram olika grader av flexibilitet i sina avtal. Livsmedelsbranschen var inte med i konkurrenskraftsavtalet, och vi har inte sett någon flexibilitet.